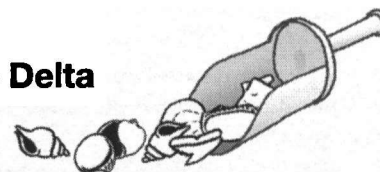

Snoepjes uit de Delta

Anton Janse*

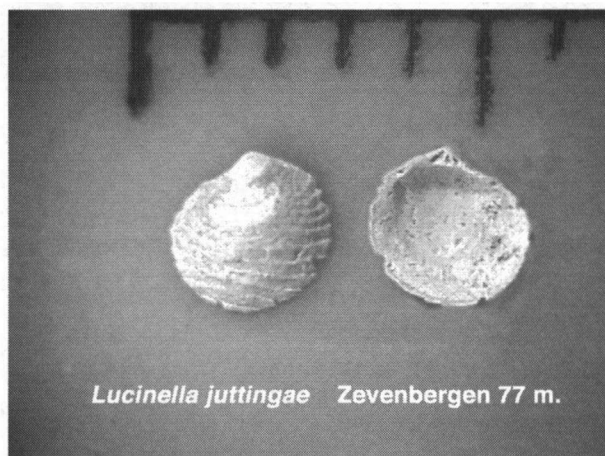
Onderzoek naar de Deltaboringen en inventarisatie voor de nieuwe Fossielenatlas, wat betreft het deel van zuidwest Nederland, vormen een deel van mijn bezigheden.

Zo nu en dan wordt het oog getroffen door iets fraais of voor hier onbekends. Van een aantal van deze zaken wil ik jullie van tijd tot tijd deelgenoot maken in dit rubriekje 'Snoepjes uit de Delta'.

Lucinella juttingae (Spaink, 1965)

Een opvallend schelpje, met over de commarginale groei-sculptuur heen een golvend patroon van dakpansgewijze sculptuurlijntjes, zoiets als een vingerafdruk. Deze soort, in 1965 door Spaink geïntroduceerd, lijkt veel op *Lucinella divaricata*, een Lusitanische soort, hier vooral bekend uit het Eemien.

Vormen hiervan komen voor van het Mioceen tot Recent. Onze *L. juttingae* heeft echter een grovere sculptuur, brokstukken hiervan in boringen aangetroffen hebben als het ware een oppervlak van een ijzervijl. Bovendien is de omtrek meer cirkelvormig dan die van *Lucinella divaricata*, welke vooral juveniel meer een komvorm heeft.

Ter gelegenheid van een jubileum van Tera van der Feen-van Benthem Jutting, een van de voortrekkers van de moderne malacologie in Nederland, heeft Spaink haar naam aan deze soort gewijd (lit. 1).

Hiertoe is een groot aantal specimen bekeken, de meeste uit boringen, beschreven door Heering (135 stuks) (lit. 2), en een aantal uit Engelse collecties.

In de Deltaboringen ben ik tot nog toe niet zo gelukkig geweest een fatsoenlijke hoeveelheid hiervan te kunnen separeren. Meestal fragmentarisch materiaal, echter goed herkenbaar aan de grove sculptuur. Strandmateriaal is erg zeldzaam en vaak door slijtage niet exact determineerbaar. Boring Zevenbergen leverde echter een toonbaar klepje, hierbij afgebeeld.

In afwijking met de Lusitanische broeder, wordt dit schelp-

je in een meer boreaal milieu aangetroffen. Hier te lande in vroeg-pleistocene afzettingen en in Engeland in de Red Crag.

Wood vermeldt deze als *Loripes divaricata* en betoogt dat hij geen verschil met de recente vorm kon onderscheiden (lit. 3).

Sacco onderscheidt wel een forma in het Tortonien (Laat-Mioceen) van Italië, *Divaricella divaricata rotundoparva* (Sacco, 1901). Spink constateert dat deze vorm niet de cirkelvormige contouren heeft van *juttingae* en daarom als een echte variant van *divaricata* beschouwd dient te worden. Bovendien is *L. juttingae* tot nog toe hier niet ouder dan het Pliocen aangetroffen.

Dit schept voor mij weer een volgend probleem, het is leuk om van alles te verzamelen, maar wanneer je gaat kijken en probeert te interpreteren treden er soms mysteriën op.

Uit de nalatenschap van mijn vader bezit ik een monster van boring Beeringen (L). Indertijd door de al eerder genoemde Spink op vergaderingen aan echte gruizers uitgedeeld.

Dit waren residuen van grote boringen in de Peel, op zoek naar steenkool, uit het begin van de vorige eeuw. Gezien het doel was de interpretatie van bovenliggende lagen van ondergeschikt belang en de monsternamen daaraan navent. Het monster dat ik bekeken heb is van 116 - 124 meter en gekwalificeerd als Jong-Tertiair. Kijk ik met de huidige kennis van zaken hiernaar, kan ik de determinatie Mioceen meegeven. Echter van vroeg: *Eomiltha*, tot laat: *Astarte teschi* !?!

Om bij het onderwerp te blijven; ook een klepje van *Lucinella juttingae*. Daarom maar verder gespeurd. Op de topografische kaart is Beeringen onvindbaar. Het eindverslag van de uitkomsten van de Rijksopsporing van delfstoffen (lit. 4) leverde deze naam op als buurtschap bij de Limburgse gemeente Helden, daarnaast kadastrale gegevens. Deze plek blijkt Beringe genaamd te zijn en dat was anderhalve eeuw geleden ook al het geval, gezien het kaartwerk dat ik geraadpleegd heb (lit. 5).

Wellicht een poging van de commissie indertijd om beschaffen Nederlands de provincie in te brengen? Grapje, maar wel complicerend.

Ter plekke blijkt in de ondergrond geen marien Pleistocen voor te komen, dus we hoeven niet met de dooedoe-ner "naval" te schermen. De schelp zelf en aanhangende sedimentrest komen geheel overeen met de rest van het monster, dus toch een oudere vorm van *L. juttingae* uit Nederlandse bodem?

De slotzin van Leen Hordijk bij een recentelijk gehouden voordracht was: "Sommige mysteries moet je in stand houden". Andere dus niet... Ik hoop ooit nog eens dit *Lucinella*-mysterie tot klaarheid te brengen.

Literatuur

- 1 Spink, G., 1965. *Divaricella juttingae* nov. spec. From the Older Pliocene of Western Europe. Basteria vol. 29 (1-4) pp 55-60.
- 2 Heering, J., 1950. Pelecypoda (and Scaphopoda) of the Pliocene and Older-Pliocene deposits of the Netherlands. Meded. Van de Geol. St. Serie C-IV-1-No. 9.
- 3 Wood, S.V., 1850. A Monograph of the Crag Mollusca, Part II, Bivalves. Paleont. Soc. London.
- 4 Eindverslag, 1918, over de onderzoeken en uitkomsten van den Dienst der Rijksopsporing van delfstoffen in Nederland 1903 - 1916.
- 5 Grote Topografische Atlas van Nederland en Grote Historische Atlas van Nederland, beide 1 : 50.000. Uitg. Wolters - Noordhoff.

Anton Janse, G. van Voornestraat 165, 3232 BE Brielle, email: acjanse@hetnet.nl